

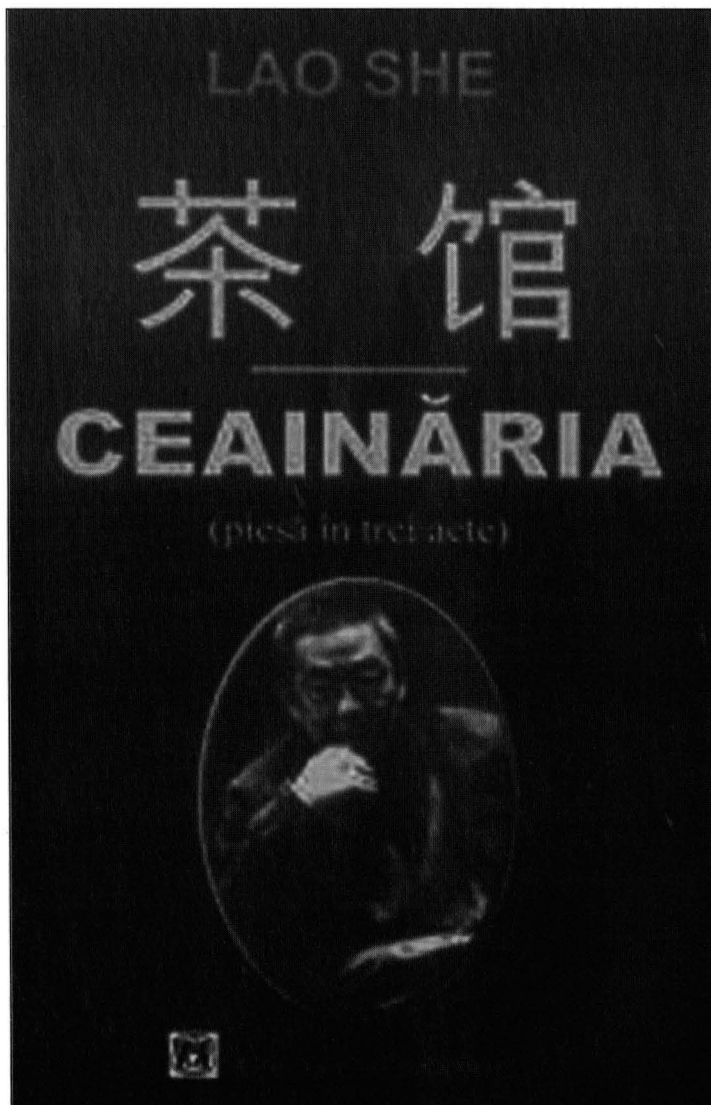
CARTEA DE TEATRU

Gabriela MIHALACHE

*Ștreangul și ceașca de ceai
în teatrul chinezesc*

Piesa în trei acte a prozatorului și dramaturgului Lao She **Ceainăria** este unul dintre puținele texte ale culturii chineze frecvent reprezentate în mediul european. Trimiterile sale istorice și, mai ales, afinitățile recunoscute între destinul personajului central Wang Lifa și cel al scriitorului au stârnit curiozitatea publicului atât de eterogen al bătrânului continent. Deși avid de lectura codurilor tradiționale asiatice, acești spectatori prețioși par cel puțin reticenți față de convertirea lor la modernitate. Publicată în 1957 și pusă în scenă un an mai târziu la Teatrul de Artă al Poporului din Beijing, *Ceainăria* este tradusă în câteva limbi de largă circulație și jucată cu succes în Japonia, Germania, Canada, Franța, inclusiv în cadrul festiv al aniversării Comediei Franceze din 1980.

În mod surprinzător, tensiunea cu adevărat

conflictuală a acestei drame se creează în faza sa pretextuală. Ea este consecința existenței latente a codurilor tradiționale din reprezentarea chineză în mijlocul unui univers scenic în care irump ca o eczemă semnele timpurilor moderne. Un număr covârșitor de personaje, a căror vârstă și statut social sunt bine precizate, urcă pe scenă de-a lungul celor trei acte. Dramaturgul chinez pare urmărit de efectele timpului care înseamnă istorie și fatalitate. În acest topos reprezentativ pentru civilizația Chinei tradiționale, poposesec protagoniști la fel de tipici, de o duritate intrinsecă, marcați de o singură dominantă de caracter, care par a aștepta doar un semn pentru a se încăiera sau pentru a ucide. Părinți care-și vând fiicele pentru o farfurie de mâncare, idealști și farsori, toți manifestă o cruzime șocantă pentru noi, dar extrem de firească în lumea lor. De aceeași retorică ține modul amplu în care personajele rostesc discursuri, marcate de o mimică îngroșată, lăsând acțiunea și chiar evoluția caracterelor în plan secund.

Lao She aduce sub reflectorul modernității însuși ritualul ceaiului, atât de legat de modul cotidian de viață al compatrioților săi, arătând cum situația politică îl alterează și, în final, îl distruge odată cu lumea vechilor manciurieni. Cele trei acte sunt despărțite de lungi perioade de timp, în care prefacerile locului și ale personajelor sunt alarmante. Dar nu îmbătrânirea, care este la fel de nobilă ca și sinuciderea pentru chinezi, este cauza acestei transfigurări, ci regimurile politice care pătrund adânc și devastator în intimitatea omului de rând. Totul e dublat de o altă sursă a tragicului în piesa lui Lao She. Dramaturgul adoptă tiparul vechilor reprezentații care umpleau pauzele dintre acte cu incantații populare în stil *shulaibao*, în acompaniamentul plăcuțelor de bambus lovite ritmic. Un rapsod cu voce gravă de corifeu povestește în versuri – care de multe ori au aspectul unor ghicitori – ceea ce spectatorul urmează să vadă. Acest ritual nu are doar rolul de a reînvia vechile spectacole dramatice la chinezi, ci și pe acela de a anticipa profetic fatalitatea care urmărește destinul personajelor și al locurilor. După ce supraviețuiește cameleonice în timpul unor regimuri dure, Ceainăria Yutai piere, în final, odată cu personajul central Wang Lifa. „*Domnule director, vă raportează, nu știu de ce, s-a spânzurat. E mort!*”, anunța în final marele farsor al piesei și cortina cade lăsând un gust amar spectatorului care mai apucă să vadă cum spațiul vital al acestei civilizații este invadat de semnele timpurilor noi. Însăși această sinucidere în culise, ferită pudic de ochii publicului, contrazice tradiția ca și așteptările spectatorilor care știu că astfel de gesturi în tipul acesta de reprezentație au o hotărâtoare încărcătură simbolică, făcându-le practic de neevitat.

La nouă ani de la publicarea piesei, odată cu declanșarea „Revoluției Culturale” în China, Lao She își curmă viața (sau este obligat să o facă), după o perioadă în care se implicase constant în frământările sociale și politice ale țării sale. Moartea misterioasă a celui care fusese declarat „Artist al Poporului” în timpul vieții aruncă asupra sa o lumină nobilă și revoluționară, care devine curând o adevărată grilă de lectură pentru mai toate piesele sale.

Lao She, *Ceainăria*. Traducere de Ding Chao și Emil Mirasova, Editura Ghepardul, București, ediție bilingvă, 95 de pagini.